

مطالعه روابط بین متغیرها در حیطة روان‌پوشی: پنج عامل بزرگ شخصیت، روابط موضوعی، مکانیزم‌های دفاعی، نیرومندی من، واقعیت‌سنجی و تنظیم هیجانی

فهیمة فرج^{۱*}، شهنام ابوالقاسمی^۲، زهرا فروغی^۳، مژده بقایی لاکه^۴

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تنکابن، تنکابن، ایران

^۲ گروه روان‌شناسی بالینی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تنکابن، تنکابن، ایران

^۳ گروه روان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد لاهیجان، لاهیجان، ایران

^۴ گروه روانشناسی، دانشگاه پیام نور،؟؟؟، ایران

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی رابطه‌ی پنج صفت بزرگ شخصیت با برخی سازه‌های مرتبط با دیدگاه روان‌تحلیلگری و روان‌پوشی است. جهت دستیابی به این هدف در یک مطالعه توصیفی، تعداد ۱۰۰ نفر از دانشجویان دانشگاه آزاد واحد لاهیجان به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب و بسته‌ی پرسشنامه‌های مرتبط شامل: سیاهه‌ی پنج عامل بزرگ شخصیت نئو، مقیاس دشواری‌های تنظیم هیجانی، سیاهه‌ی روان‌شناختی نیرومندی من، پرسشنامه‌ی سبک‌های دفاعی و پرسشنامه‌ی روابط موضوعی و واقعیت‌سنجی بل را کامل کردند. یافته‌های پژوهش حاصل از آزمون آماری ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که میان صفات شخصیتی پذیرش و گشودگی به تجربه با سبک‌های دفاعی رشدیافته و نیرومندی من رابطه‌ی مثبت و با عوامل بیگانگی، دلبستگی نایمن، خودمحوری و بی‌کفایتی اجتماعی در روابط موضوعی، تحریف واقعیت و هذیان‌ها و توهم‌ها در میزان واقعیت‌سنجی و دشواری در تنظیم هیجانی رابطه منفی وجود دارد. به علاوه، این روابط برای صفت شخصیتی روان‌رنجورخوبی معکوس بود.

کلید واژه‌ها: دیدگاه روان‌پوشی؛ ویژگی‌های شخصیتی؛ روابط موضوعی، ایگو؛ هیجان

مقدمه

شخصیت، جنبه‌های درونی و بیرونی منحصر به فرد و نسبتاً بادوام منش فرد است که در موقعیت‌های مختلف بر رفتار تاثیر می‌گذارد (شولتز و شولتز، ۱۳۹۳). مدل پنج عامل بزرگ شخصیت که توسط کاستا و مک‌کری (۱۹۹۲؛ لئو، لی و لینچ، ۲۰۱۶) طرح شده است، پنج بُعد اساسی را برای شخصیت معرفی می‌کند و هر بعد دربرگیرنده‌ی تعدادی از صفات خاص است (دنیز و ساتیسی، ۲۰۱۷). صفت شخصیتی برون‌گرایی در برگیرنده صفاتی همچون جامعه‌پذیری، معاشرتی بودن، سلطه‌جویی، هیجان‌خواهی، فعال بودن، پرحرف بودن، پارانرژی بودن و قاطعیت است. روان‌رنجورخوبی که اساس آن را تجربه هیجانات منفی و نامطلوب تشکیل می‌دهد از تعدادی خصوصیات مانند اضطراب، افسردگی، آسیب‌پذیر بودن و بی‌ثباتی هیجانی تشکیل شده است. گشودگی به تجربه میزان انعطاف‌پذیری افراد را در برابر تجارب تعیین می‌کند. آن دسته از افرادی که میزان بالایی از این صفت را دارا هستند، عقاید و ارزش‌های جدید و غیرمعارف را بیشتر می‌پذیرند و همچنین هیجان‌های مثبت و منفی را بیشتر و عمیق‌تر تجربه می‌کنند. صفت توافق، میزان اعتماد، همکاری، همدلی و توافق با دیگران را می‌سنجد. افرادی که در این عامل نمره بالایی کسب می‌کنند به دیگران اعتماد دارند و حس همکاری در آن‌ها زیاد است. در نهایت نیز، صفت شخصیتی وظیفه‌شناسی یا وجدان‌گرایی میزان وظیفه‌شناسی و احساس مسئولیت و همچنین نیاز به پیشرفت را معین می‌سازد (لئو و همکاران، ۲۰۱۶؛ آیودل، ۲۰۱۳؛ کاب‌کلارک و اسکورر، ۲۰۱۲).

رویه‌مرفته مطالعات انجام شده نشان داده‌اند که صفات شخصیتی یکی از منابع اثرگذار بر سلامت و بهزیستی روان‌شناختی افراد هستند (پکرون، گوتز، تیز و پری، ۲۰۰۲). در واقع، صفات شخصیتی به واسطه اثرگذاری بر تفسیر فرد از رویدادهای محیطی، فرآیند انطباق و سلامت روان‌شناختی و جسمانی را تخریب یا تسهیل می‌کنند (کورتکف و هانا، ۲۰۰۴). همچنین مطالعات نشان داده‌اند که در میان ۵ ویژگی شخصیتی، صفات برون‌گرایی و روان‌رنجورخوبی، قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده‌های سلامت و بهزیستی روان‌شناختی هستند (گرن، لانگان-فوکس و آنگریم، ۲۰۰۹).

* پست الکترونیک نویسنده مسئول: Fahimeh.faraj58@gmail.com

کرنبرگ در نظریه سازمان شخصیت خود معتقد است که ساختار شخصیت یک ساختار نسبتاً پایدار از روابط موضوعی درونی شده است. ساختارها، الگوهای کنشی پایداری هستند که دائماً در شرایط محیطی خاص فعال می‌شوند. ساختارهای روان‌شناختی، رفتار، دیدگاه و تجارب ذهنی فرد را سازمان‌دهی می‌کنند. در نظریه کرنبرگ، اساسی‌ترین ساختار روان‌شناختی، روابط موضوعی درونی شده توأم با یک حالت عاطفی خاص است (کالگور، کرنبرگ و کلارکین، ۲۰۰۷). افراد از طریق تعامل با افراد حقیقی که در محیط اطرافشان حضور دارند، رشد می‌کنند و از این رهگذر، مجموعه‌ای از مکانیزم‌های دفاعی و توانمندی‌ها در طفل شکل می‌گیرد و بر نحوه پیش‌بینی افراد بزرگسال از رویدادهای بین‌فردی محیط اطراف و برداشتی که آنها از این رویدادها دارند، تاثیر می‌گذارد (بینفلد، ۲۰۰۶).

وایلنت (۲۰۰۰) یکی از معروفترین محققان در خصوص دفاع‌ها و طبقه‌بندی و توصیف آنها، دفاع‌ها را به چهار مقوله نارسیتیک، رشدنا یافته، نوروتیک و رشدیافته تقسیم کرده است. مکانیسم‌های دفاعی بالغ شیوه‌های مواجهه انطباقی، بهنجار و کارآمد و مکانیسم‌های دفاعی نوروتیک و نابالغ، شیوه‌های مواجهه غیرانطباقی و ناکارآمد هستند. مطالعه انجام شده در خصوص رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و مکانیسم‌های دفاعی توسط بهزادی‌پور، کارگر، سپاح منصور و نوح (۱۳۹۰) نشان داد که ویژگی‌های شخصیتی برون‌گرایی، توافقی و وظیفه‌شناسی و گشودگی به تجربه با مکانیسم‌های دفاعی رشدنا یافته (فراکنی و جسمانی‌سازی) و نوروتیک (واکنش وارونه) ارتباط مثبت و با مکانیسم دفاعی نوع‌دوستی کاذب (در طبقه مکانیسم‌های دفاعی نوروتیک) رابطه منفی دارد.

نیرومندی من دیگر سازه مورد مطالعه در این پژوهش بنا بر تعریف استرافیس (۲۰۰۴) نیرومندی من، توانایی ایگو من برای ایجاد تعادل بین خواسته‌های اید، سوپرایگو و محیط بیرون است. به عبارت دیگر، نیرومندی من باعث فعال شدن مکانیزم‌هایی در ذهن می‌شود که باعث کم شدن تعارض‌های درون روانی می‌شود. در نهایت، تنظیم هیجانی (دیگر سازه مدنظر در پژوهش حاضر) به عنوان فرآیند آغاز، حفظ، تعدیل یا تغییر در بروز، شدت یا استمرار احساس درونی و هیجان مرتبط با فرایندهای اجتماعی-روانی، فیزیکی در به انجام رساندن اهداف فرد تعریف می‌شود (ویمز و پینا، ۲۰۱۰). تنظیم هیجانی شامل هر استراتژی مقابله‌ای است که افراد، هنگام مواجهه با هیجان‌ات شدید استفاده می‌کنند (لیهی، ۲۰۱۲). مطالعات نشان می‌دهند که مهارت‌های تنظیم هیجانی می‌توانند تاثیرات استرسورها بر رشد علایم آسیب-شناسی روانی را تعدیل کنند (کمبل-سیلز، بارلو، براون و هافمن، ۲۰۰۶) و راهبردهای غیرانطباقی تنظیم هیجان نقش اساسی در شکل-گیری و یا تداوم اختلال‌های روان‌شناختی دارند (آلدائو و نولن-هوکسما، ۲۰۱۰).

با توجه به مطالب فوق‌الذکر، مساله موردنظر در پژوهش حاضر این است که رابطه میان پنج عامل بزرگ شخصیت با کیفیت روابط موضوعی، واقعیت‌سنجی، مکانیزم‌های دفاعی، نیرومندی من و تنظیم هیجانی چگونه است؟

روش

شرکت‌کنندگان

این مطالعه توصیفی و از نوع همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش شامل دانشجویان دانشگاه آزاد واحد لاهیجان است. از این جامعه ۱۰۰ نفر از دانشجویان به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب و ابزارهای پژوهش را کامل کردند. میانگین و انحراف استاندارد سن شرکت‌کنندگان پژوهش ۲۰/۴۳ و ۱/۵۸ بود.

ابزار

۱) سیاهه پنج عامل بزرگ شخصیت-تجدیدنظر شده (NEO-Personality Inventory-Revised): این پرسشنامه شامل ۶۰ ماده بوده و در طیف لیکرت ۵ درجه‌ای پاسخ داده می‌شود. در پژوهش آتش‌افروز (۱۳۸۶) همسانی درونی برای هر یک از ۵ صفت روان‌رنجورخویی، برون‌گرایی، گشودگی، توافق و وجدان‌گرایی به ترتیب ۰/۷۴، ۰/۵۵، ۰/۲۷، ۰/۳۸ و ۰/۷۷ به دست آمد.

۲) سیاهه روابط موضوعی و واقعیت‌آزمایی بل (Bell Object Relations and Reality Testing Inventory): این مقیاس شامل ۹۰ ماده است و به صورت بلی و خیر پاسخ داده می‌شود. ۴۵ ماده آن در خصوص روابط موضوعی و ۴۵ ماده دیگر در ارتباط با واقعیت‌آزمایی است. بل، بلینگتون و بکر (۱۹۸۶) ضرایب پایایی بازآزمایی ۴ هفته‌ای و ۱۳ هفته‌ای خرده‌مقیاس‌ها را بین ۰/۵۸ تا ۰/۹۰ گزارش کردند.

۳) پرسشنامه سبک‌های دفاعی (Defense Style Questionnaire): پرسشنامه سبک‌های دفاعی اندروز و همکاران (۱۹۹۳) ۴۰ سوال دارد که در مقیاس ۹ درجه‌ای لیکرت از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف، ۲۰ مکانیسم دفاعی را برحسب سه سبک دفاعی رشدیافته، روان‌آزوده و رشدنا یافته می‌سنجد. ضریب آلفای کرونباخ برای پرسشهای هر یک از سبک‌های دفاعی توسط اندروز و همکاران (۱۹۹۳) رضایت‌بخش توصیف شده است.

۴) سیاهه روان‌شناختی نیرومندی من (Psychological Inventory of Ego Strength): توسط استروم و همکاران (۱۹۹۷) ساخته شده است که ۸ نقطه نیرومندی من (امید، خواسته، هدف، شایستگی، وفاداری، عشق، مراقبت و خرد) را می‌سنجد و دارای ۶۴ سوال است و در طیف لیکرت ۵ درجه‌ای نمره‌گذاری می‌شود. استروم و همکاران (۱۹۹۷) علاوه بر تایید اعتبار صوری، محتوا و سازه سیاهه، آلفای کرونباخ آن را ۰/۶۸ گزارش کردند. الطافی (۱۳۸۸) نیز آلفای کرونباخ سیاهه را بر روی نمونه‌ای ایرانی ۰/۹۱ و پایایی دو نیمه‌سازی مقیاس را ۰/۷۷ گزارش کرد.

۵) مقیاس تنظیم هیجانی (Emotional Regulation Scale): این مقیاس توسط گراس و جان (۲۰۰۳) ساخته شده است که شامل ۱۰ آیتم و دو خرده مقیاس ارزیابی مجدد (۶ آیتم) و سرکوبی (۴ آیتم) است و در طیف لیکرت پنج‌درجه‌ای (الف = بسیار مخالف، ه = بسیار موافق) پاسخ داده می‌شود. گراس و جان (۲۰۰۳) آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس‌های ارزیابی مجدد ۰/۷۹ و فرونشانی را ۰/۷۷ گزارش کردند. اعتبار بازآزمایی مقیاس پس از ۳ ماه نیز ۰/۶۹ به دست آمد. در مطالعه قاسم‌پور، ایل‌بیگی و حسن‌زاده (۱۳۹۱) همسانی درونی مقیاس در دامنه ۰/۶۰ تا ۰/۸۱ به دست آمد.

شیوه‌اجرا

پس از گروه‌بندی افراد جامعه (دانشجویان دانشگاه آزاد لاهیجان) با برآورد درصد افراد مقاطع مختلف تحصیلی، ۱۰۰ نفر با توجه به گروه‌های موجود در جامعه به عنوان نمونه انتخاب شده و توضیحاتی درباره محرمانه ماندن اطلاعات به آنان داده شد، سپس پرسشنامه‌های پژوهش را به صورت گروهی (۲۰ تا ۳۰ نفره) کامل کردند. در پایان داده‌های به دست آمده تجزیه و تحلیل شدند.

نتایج

میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای پژوهش در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱

شاخص‌های متغیرهای پژوهش

متغیر	خرده‌مقیاس‌ها	میانگین	انحراف استاندارد
پنج عامل بزرگ شخصیت	روان‌رنجورخویی	۳۵/۲۲	۴/۶۷
	برون‌گرایی	۲۵/۸۴	۳/۴۲
	گشودگی به تجربه	۳۴	۴/۰۷
	توافق‌پذیری	۳۰/۱۸	۴/۹۳
	وظیفه‌گرایی	۳۱/۳۰	۷/۵۴
مکانیسم‌های دفاعی	رشدنیافته	۸۷/۹۲	۱۸/۷۱
	رشدیافته	۴۱/۱۲	۹/۱۲
	روان‌رنجور	۴۱/۳۲	۱۰/۱۶
روابط موضوعی	بیگانگی	۱۰/۵۸	۰/۹۶
	دلبستگی نایمن	۸/۱۵	۲/۲
	خودمحوری	۱۹/۰۷	۱/۲
	بی‌کفایتی اجتماعی	۹/۳۵	۱/۵
واقعیت‌سنجی	تحریف واقعیت	۸/۷۵	۰/۸۶
	عدم قطعیت ادراک	۷/۳	۰/۹۷
	هذیان‌ها و توهم‌ها	۶/۳۵	۱/۲۱
	نیرومندی من	۴/۷۵	۱/۳۱
	تنظیم هیجانی	۴/۲۵	۱/۲۱

جهت بررسی رابطه میان متغیرهای پژوهش از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد که در جدول شماره ۲ ارائه شده است.

جدول ۲

ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

مولفه‌ها	روان‌رنجور خوبی	برون‌گرایی	گشودگی به تجربه	توافق‌پذیری	وظیفه‌گرایی
رشدنا یافته	۰/۱۹**	۰/۰۹	۰/۰۷	-۰/۱۹**	-۰/۲۱**
رشد یافته	-۰/۱۸**	۰/۱۰	۰/۰۱	۰/۱۸**	۰/۱۸**
روان‌رنجور	۰/۲۲**	۰/۰۰	۰/۰۲	-۰/۲۲**	-۰/۲۱**
بیگانگی	۰/۱۶*	۰/۰۱	۰/۰۹	-۰/۱۶*	-۰/۱۱*
دلبستگی نایمن	۰/۲۲**	۰/۰۱	۰/۱۰	-۰/۲۲**	-۰/۲۰**
خودمحوری	۰/۲۴**	۰/۰۴	۰/۰۵	-۰/۲۴**	-۰/۲۳**
بی‌کفایتی اجتماعی	۰/۱۱*	۰/۰۹	۰/۱۰	-۰/۱۱*	-۰/۱۵*
تحریف واقعیت	۰/۱۸*	۰/۰۳	۰/۰۱	-۰/۱۸*	-۰/۱۸*
عدم قطعیت ادراک	۰/۱۶*	۰/۱۰	۰/۰۳	-۰/۱۶*	-۰/۱۴*
هذیان‌ها و توهم‌ها	۰/۱۷*	۰/۰۴	۰/۰۴	-۰/۱۷*	-۰/۱۳*
نیرومندی من	-۰/۲۳**	۰/۰۶	۰/۱۱*	۰/۲۳**	۰/۲۰**
تنظیم هیجانی	-۰/۳۵**	۰/۰۵	۰/۰۳	۰/۳۵**	۰/۲۱**

**p < ۰/۰۱ *p < ۰/۰۵

همانطور که مشاهده می‌شود میان صفات شخصیتی توافق‌پذیری و وظیفه‌گرایی و مکانیزم‌های دفاعی رشدنا یافته (دلیل تراشی، فرافکنی، انکار، همه‌کار توانی، نارازنده‌سازی، گذار به عمل، خیالپردازی اوتیستیک، لایه‌سازی، پرخاشگری منفعلانه، جابه‌جایی و مجازاسازی)، خرده‌مقیاس‌های روابط موضوعی و واقعیت‌سنجی همبستگی منفی معنادار و با نیرومندی من و تنظیم هیجانی همبستگی مثبت معنادار وجود دارد. این یافته‌ها برای متغیر شخصیتی روان‌رنجور خوبی در رابطه با مکانیزم‌های دفاعی رشدنا یافته (فرونشانی، والایش، شوخ طبعی و پیشاپیش‌نگری)، روان‌رنجور (دیگ‌ردوستی کاذب، تشکل واکنشی، عقلانی‌سازی و ابطال)، خرده‌مقیاس‌های روابط موضوعی و واقعیت‌سنجی، نیرومندی من و تنظیم هیجانی معکوس است. میان متغیرهای شخصیتی برون‌گرایی و گشودگی به تجربه با مکانیزم‌های دفاعی، خرده‌مقیاس‌های روابط موضوعی و واقعیت‌سنجی، نیرومندی من و تنظیم هیجانی رابطه معناداری وجود ندارد.

بحث

هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه میان پنج عامل بزرگ شخصیت با کیفیت روابط موضوعی، واقعیت‌سنجی، مکانیزم‌های دفاعی، نیرومندی من و تنظیم هیجانی است. یافته‌های به دست آمده نشان داد میان صفات شخصیتی توافق‌پذیری، وظیفه‌گرایی و مکانیزم‌های دفاعی رشدنا یافته، خرده‌مقیاس‌های روابط موضوعی و واقعیت‌سنجی همبستگی منفی و با نیرومندی من و تنظیم هیجانی همبستگی مثبت وجود دارد. این یافته‌ها برای متغیر شخصیتی روان‌رنجور خوبی در رابطه با مکانیزم‌های دفاعی رشد یافته و روان‌رنجور و خرده‌مقیاس‌های روابط موضوعی و واقعیت‌سنجی، نیرومندی من و تنظیم هیجانی معکوس بود. در نهایت، روابط معناداری نیز برای متغیرهای شخصیتی برون‌گرایی و گشودگی به تجربه مشاهده نشد. یافته‌های به دست آمده با مطالعات آقاییوسفی و بازیاری میمند (۱۳۹۲)، استروم و مارشال (۲۰۰۷)، الطافی (۱۳۸۸)، بادوینز و واتکینز (۲۰۰۵)، بشارت (۱۳۹۱) و لاورتی و همکاران (۲۰۰۲) همسو است.

برای مثال، در تحقیقی که الطافی (۱۳۸۸) بر روی دو گروه افراد وابسته به مواد و غیروابسته به مواد انجام داد و در آن ارتباط بین خرده‌مقیاس‌های قدرت من را با مولفه‌های بزرگ شخصیت سنجید، نشان داد بین خرده‌مقیاس‌های پذیرا بودن با خرده‌مقیاس‌های امید، خواسته، هدف، شایستگی، عشق و خرد در پرسشنامه قدرت من، همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد. خرده‌مقیاس توافق با امید، خواسته، هدف، شایستگی، وفاداری، مراقبت و خرد در پرسشنامه قدرت من همبستگی مثبت و معناداری داشت. بین خرده‌مقیاس برون‌گرایی با خرده‌مقیاس‌های شایستگی و مراقبت در مقیاس قدرت من همبستگی مثبت و معناداری وجود داشت و خرده‌مقیاس روان‌آزردگی نیز با خرده‌مقیاس‌های امید، خواسته، هدف، شایستگی، وفاداری، عشق، مراقبت و خرد در خرده‌مقیاس قدرت من همبستگی منفی و معناداری نشان داد.

در مطالعه بشارت (۱۳۹۱) با هدف تعیین نقش واسطه‌ای مکانیزم‌های دفاعی در رابطه بین سبک‌های دلبستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا با ناگویی هیجانی نتایج نشان داد رابطه بین ناگویی هیجانی با سبک دلبستگی ایمن منفی و با سبک‌های دلبستگی اجتنابی و

دوسوگرا مثبت است و مکانیسم‌های دفاعی در رابطه بین سبک‌های دلبستگی و ناگویی هیجانی تأثیر واسطه‌ای دارند. سبک‌های دلبستگی ایمن و نایمن از طریق مکانیسم‌های دفاعی بالغ، نوروپیک و نابالغ در دو جهت متضاد، تغییرات مربوط به ناگویی هیجانی را پیش‌بینی می‌کنند. وی نتیجه گرفت به منظور بازسازی فرآیندهای تنظیم هیجان، علاوه بر تقویت ویژگی‌های ایمنی‌بخش دلبستگی، لازم است زمینه‌های به کارگیری مکانیسم‌های دفاعی بالغ و رشدیافته نیز فراهم شود.

در پژوهشی که توسط بادوینز و واتکینز (۲۰۰۵) انجام شد نتایج نشان داد پاسخ‌های اولیه به اضطراب به گونه موثر ناشی از سطح پایین توانمندی من بوده است. توانمندی من با ویژگی‌های روانشناختی چون رشد هویت، عزت نفس، همدلی و اشکال مثبت مقابله همبستگی مثبت داشت. در واقع، صفات شخصیتی همچون توافق‌پذیری و وظیفه‌شناسی که خود در بستری از روابط صمیمانه و متعهدانه والد-فرزند شکل گرفته‌اند به واسطه برانگیختن رفتارهای مثبت، بالغانه و جامعه‌پسندانه، ظرفیت بالای من، راهبردهای مساله‌مدار و موفق تنظیم هیجانی و مکانیزم‌های بالغ و رشدیافته را منجر می‌شوند.

مقطعی بودن نوع مطالعه، استفاده از طرح همبستگی، مطالعه دانشجویان یک دانشگاه و استفاده از ابزارهای خودگزارشی که محدودیت‌هایی را برای اعتبار درونی و بیرونی پژوهش به همراه دارند از جمله محدودیت‌های این مطالعه بود. پیشنهاد می‌شود مطالعات آتی با به کارگیری طرح‌های آزمایشی به بررسی رابطه علی میان این متغیرها پرداخته و روابط موجود میان سازه‌های دیدگاه روان‌پویشی را در نمونه‌های متفاوت به لحاظ متغیرهای جمعیت‌شناختی و اقتصادی اجتماعی مورد بررسی قرار دهند.

منابع

- آقایوسفی، ع و بازیاری میمند، م. (۱۳۹۲). بررسی سلامت عمومی، تاب آوری و مکانیسم‌های دفاعی در افراد مبتلا به سردرد میگرنی. *فصلنامه طب جنوب*، ۱۶ (۲)، ۱۱۸-۱۲۷.
- الطافی، ش. (۱۳۸۸). بررسی و مقایسه قدرت من و ویژگی‌های شخصیتی افراد وابسته به مصرف مواد و غیروابسته. پایان نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی. دانشگاه شاهد تهران.
- بشارت، م. (۱۳۹۱). نقش واسطه‌های مکانیسم‌های دفاعی در رابطه بین سبک‌های دلبستگی و ناگویی هیجانی. *فصلنامه روانشناسی کاربردی* ۶ (۱)، ۷-۲۲.
- شولتز و شولتز. (؟؟؟). *نظریه‌های شخصیت*. ترجمه یحی سید محمدی (۱۳۹۳). تهران: نشر ویرایش.
- Aldao, A., & Nolen-Hoeksema, S. (2010). Specificity of cognitive emotion regulation strategies: A transdiagnostic examination. *Behavior research and Therapy*, 48 (??), 974-983.
- Cobb-Clark, D. A., & Schurer, S. (2012). The stability of Big-Five personality traits. *Economics Letters*, 115(1), 11-15.
- Costa, P.T. & McCrae, R. R. (1992). Revised *NEO personality inventory (NEO-PI-R) and NEO five factor inventory (NEO-FFI) professional manual*. Psychological assessment resources, Odessa, FL.
- Deniz, E. M., & Satici, A. S. (2017). The Relationships between Big Five Personality Traits and Subjective Vitality. *Anales de Psicología*, 33 (2), 218-224.
- Leow, K., Lee, M., & Lynch, M. F. (2016). *Big Five Personality and Depressive Symptoms: A Self-Determination Theory Perspective on Students' Positive Relationships with Others*. Ideas and Research You Can Use: VISTAS 2016
- Vaillant, G. E. (2000). Adaptive mental mechanisms. Their role in a positive psychology. *American Psychologist*, 55 (1), 89-98.